

nagyváradi színesztet nemes hivatása. Ez a szövetség 1824-ben, Sándorffy halálával felbomlik. Ekkor *Láng* Ádám veszi át a társulatot. 1825-ben *Megyeri* Károly itt az igazgató, 1826-ban *Éder* György. 1828-ban itt működik *Pergő* Celesztin, 1829—30-ban *Déryné*, *Pályi* Elek, *Szentpétery* Zsigmond, *Szerdahelyi* József, *Egressy* Gábor. 1830-ban a kassai társulat (»Felsőmagyarországi pártfogolt kassai dal- és színjátszó társaság«) keresi fel a várost. 1833—34-ben is ez a társulat járt Debrecenben. Az első színház lélegése óta a Szűcs- vagy Varga-színben voltak az előadások. 1835. aug. 1-ső napján a Harmincados-közben *Nánássy* Gábor tanácsnok megnyitja az új színházat »Mátyás király Pozsonyban vagy a féltés gyötrelme« c. eredeti vígjátékkal, írta Kovács Pál orvos. E színházban 25 évnél tovább szolgálták a magyar Tháliát. Itt játszott: *Éder* György, *Csabay* Pál, *Fáncsy* Lajos, *László* József és *Szákffy* József színtársulata. 1836. márc. 3-án itt lépett színpadra *Arany* János az »Ördög Róbert«-ben. 1837-ben *Szákffy*, azután 1840-ig *Éder* György az igazgató. A további években a következő igazgatók nyelik el a debreceni színházat: 1844—45-ben *Komáromy* Sámuel, *Könyves* Lajos, *Váradi* Pál és *Fejér* Károly; 1846—47-ben *Felek* Miklós, 1848—49-ben *Abday* Sándor. 1851-ben ismét *Abday*, utána *Felek* és *Láng* Boldizsár, 1852-ben *Csabay* Pál, 1853-tól 1856-ig *Csabay* és *Láng* felváltva; 1857-ben *Hetényi* József és *Molnár* György, 1858-ban ismét *Csabay* Pál, 1860-ban *Latabár* Endre. 1861. aug. 21-én *Skalnitzky* Antal és *Mecsey* Imre megkezdik az új színház felépítését. Míg az új színház felépült, *Reszler* István színházigazgató egy fából épült színikört építtetett a Péterfia ucca elején, melyben 1861-től 1865-ig játszott. Az új színház megnyílt 1865. okt. 7-én. Színre került *Katona* József »Bánk bán«-ja. *Jókai* írta a prologust, hatásosan elszavalta *Jóka*né *Laborfalvi* Róza. A prologus szövege:

Egy kincse van minden nemzetnek adva,
Míg azt megőrzi híven, addig él.
E kincs neve: az édes anyanyelv.
Bálvány ez, mely előtt találkozik
Az ellentétek minden árnyalatja
És egytestvérnek vallja ott magát.

Oh, boldogabb országok gyermeke!
Hazánkon elmerengő idegen,
Hogy ezt mi úgy szeretjük, ne csodáld.
Nekünk e kincs volt századok során
Multunk, reményünk, jelenünk,
S mert benne élünk, kell, hogy érte éljünk.
Volt a magyarnak fényes éve is,
S dicső korának hős emlékeit
Fegyver hegyével égbe írta fel.
De csillag és dicsőség messze vannak,
Ám ősi nyelve hódításait
Az élő földre írta szellemével.
Te anyanyelvünk tiszta őrhelye,
Magyarnak épült ősi Debrecen!
Mentsvére féltett szellemkincseinknek.
Sok századon át, amíg nemzetünk
Létért ontotta vérét, — egyedül
Te őrzéd a magyar Helikont.
A harcosok hosszú, súlyos éveiben
Oly sok vizsályt kiállott nemzetünknek
Meghódíthatlan vára Te valál.
Pedig nem voltak sziklasáncaid,
Itt menhelyet és ápolót talált,
S halából kincsét mind e helyre hordta.
Körül vihar dult, villám csattogott,
Hazánk virágát fegyver tépte le,
S a vész szétszórta a hulló levélt.
Balsors kitörlé a lét könyviből,
Önnön vérünkkel, nemzetünk nevét,
S port hinte rá, hogy meg se lássa többé.
Te akkor is megőrzéd kincsedet:
Fegyver nem, tűz nem vette tőled el,
Sem úr szavának csábjá meg nem ejte.
Te, a szegény, a megvetett anyának,
Ős szellemünknek hű tanyája lettél,
S ápolgatád, míg újralfjodott.
S mit fegyver veszte hős apák kezében,
Azt tollal, ésszel, csengő dal szavával
A bölcs utódok újra visszavívták.
És újra Kárpátoktól Adriáig
Lett élő nemzet a magyar s Te abban
Mekkája a tudós zarándokoknak.
Te szülte a tudóst, ki felvilágolt,
Te szülte a hit buzgó pásztorát,
S a költőt, kinek hangja most is ég.
Légy üdvözölve ősi Debrecen
E templomünnepélyen, mert bizonnal
Hol nyelvoltárod áll, egy templom az.
A szó, mely üdvözöl, ezt mondja: »most«,
S a szó, mely »egykor« számon fogja kérni,
»Miért ez oltár?« ezt idézi majd.
Miért ez oltár? Honfiáldozatra.
Az egyik szellemét áldozza annak,
Részvétit más: — s mind kettő áldozat.